

Pirmreizējās protezēšanas rezultātu prognozēšana pacientiem ar unilaterālu transfemorālu amputāciju

Elīna Poplavska¹, Evita Kiukucāne², Aivars Vētra²

¹ Rehabilitācijas centrs "Baltijas fizioterapija", Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte,

Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", Latvija

Ievads. Apakšējo ekstremitāšu amputācija ir viens no būtiskiem personas invalidizācijas iemesliem. Latvijā ik gadu tiek izdarītas vairāk nekā 500 apakšējo ekstremitāšu amputācijas. Pirmreizējā protezēšana tiek veikta pusei no visām personām ar apakšējo ekstremitāšu amputācijām, pārējām tiek izmantotas citas palīgtechnoloģijas vai arī aprūpe.

Protezēšana ir darbietilpīgs process gan no pacienta, gan ārstnieciskā personāla puses, un Latvijā ir pētījumi, kas parāda, ka tikai ap 50% no pirmreizēji amputētajiem pacientiem ir apmierināti ar rezultātu un protēzes izmantošana atbilst viņu individuālajām vajadzībām.

Mērķis. Izpētīt objektīvas funkcionēšanas novērtēšanas iespējas pirmreizējās protezēšanas rezultātu prognozēšanai pacientiem ar transfemorālām unilaterālām amputācijām.

Materiāls un metodes. Transfemorālās unilaterālas amputācijas pacientu atlasei pirmreizējai protezēšanai tika izveidots speciāls protokols, kas sastāv no fizioterapeita daļas (I) un fizikālās un rehabilitācijas ārsta un tehniskā ortopēda (II) daļas. Protokola I daļa ietver pacienta vispārējo fizisko novērtējumu, īpaši šim nolūkam izveidotu instrumentu – *The Amputee Mobility Predictor (AMP)* un sīkās motorikas novērtēšanai – "deviņu bedrīšu" un *Box and Block* testu, kā arī Minimentālo skalu. Ārsta/ tehniskā ortopēda daļa ietver vispārējās veselības un protezēšanas tehnisko iespēju novērtējumu.

Tika veikts NRC "Vaivari" Tehnisko palīgīdzekļu centra pacientu – 23 vīriešu vecumā no 50 līdz 75 gadiem, kas ir atlasīti pirmreizējai protezēšanai, pirmreizējais novērtējums un atkārtota novērtēšana pēc 12 mēnešiem.

Rezultāti. Pēc pirmreizējās novērtēšanas pusei pacientu (52%) atbilstoši AMP novērtējumam tika prognozēti labi, trešajai (35%) daļai – ļoti labi, bet ap 13% – šaubīgi protezēšanas rezultāti. Rezultāti parādīja zināmu korelāciju starp sīko motoriku un AMP vērtējumu. Atkārtota novērtēšana pēc 12 mēnešiem parāda šo prognožu pamatotību, bet neliels pacientu skaits liek būt atturīgiem noteiktu rekomendāciju došanā.

Secinājumi. Veiktais pētījums parāda sīkās motorikas novērtēšanas potenciālu pacientu ar transfemorālu unilaterālu amputāciju atlasei pirmreizējai protezēšanai un nepieciešamību šos pētījumus turpināt.